

KENTSEL TASARIM
VE
MİMARİ TASARIM
PROJE RAPORU

İÇİNDEKİLER

1. BURSA HANLAR BÖLGESİ VE ÇARŞIBAŞI

2. ANA YAKLAŞIM SENARYOLARI VE STRATEJİLERİ

2.1.ÜST ÖLÇEKLİ KAVRAMSAL YAKLAŞIMLAR, YAKIN ÇEVRE İÇİN ULAŞIM
SENARYOLARI KENTSEL TASARIM KARARLARI

2.2.ANA YAKLAŞIM VE STRATEJİLER

2.3.KAMUSAL AÇIK ALAN ÜRETME STRATEJİLERİ

2.4.İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ ÖNERİLERİ, KAMULAŞTIRMA VE ETAPLAMA
STRATEJİLERİ

2.5.KENTSEL TASARIM VE PEYZAJ TASARIM YAKLAŞIMLARI

3. ÖNERİ PROJENİN KENTSEL TASARIM İLKELERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1.BAĞLAM VE KARAKTER

3.2.SÜREKLİLİK VE KAPALILIK

3.3.ERİŞİLEBİLİRLİK

3.4.KAMUSAL MEKAN VE YEŞİL ALAN KALİTESİ

3.5.ÇEŞİTLİLİK

3.6.OKUNAKLILIK

3.7.ESNEKLİK

3.8.SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

4. ANALİZLERE AİT GÖRSELLER

4.1.BÖLGENİN TARİHSEL DEĞİŞİMİ

4.2.KENTSEL ODAKLAR

4.3.YAKIN ÇEVRE ANALİZİ

4.4.ALAN KULLANIMI

4.5.KÜLTÜR ROTASI

4.6.ANA YAKLAŞIM STRATEJİSİ

4.7.SİRKÜLASYON SİSTEMİ

4.8.ULAŞIM SENARYOLARI

4.9.ALAN KULLANIM SENARYOLARI

4.10. ETAPLAMA

4.11. YEŞİL AĞ VE BİSİKLET YOLU

1. BURSA HANLAR BÖLGESİ VE ÇARŞIBAŞI

Anadolu kent kültürünün şekillenmesinde üzerinde yaşayan mevcut kültürlerin yanında Orta Asya'dan taşınan birikimler de etkili olur. Orta Asya yerleşme kültüründeki orduğ, balık, kıy işlevsel ayrımı Anadolu'da mahalle, çarşı ve anıtsal kompleksler olarak devam eder. Bu sistem içinde çarşılar toplumsal yaşam açısından önemli bir yere sahiptir. Cerasi'ye göre; Osmanlı kentinin hayat damarları başka hiçbir yerinde olmadığı kadar merkez-çarşıda atar; orada bütün sosyal gruplara ait erkek ve kadınlar karşılaşır, bütün dil ve dialektler işitilir.¹ Genel olarak çarşayı oluşturan birimler arastalar, hanlar, bedestenler, ahşap pergola ve saçaklar olarak sıralanır, tek ışık açılımlı dükkanlar, revaklı avlular, tonoz ve kubbe ile örtülmüş kolonlu odaların avlu ve sokaklarda farklı tiplerde bir araya gelmeleriyle biçimlendikleri görülür.² Konutlardan ve mahallelerden ayrılan çarşılar cuma camileri ve önemli anıtsal öğelerle zenginleştirilir. Bursa sahip olduğu zengin mimari mirasıyla geleneksel Anadolu yerleşim doku karakterini yansıtan önemli örneklerdendir. İpek yolu üzerindeki başkent Bursa'nın kent merkezini belirleyen çarşı aynı zamanda kent kimliğini sergileyen, ticaret kimliğini günümüzde de devam ettirebilen yapılar bütünü olarak görülür.³ Bu yönüyle Hanlar Bölgesi ve Çarşıbaşı, hanları, çarşıları, Ulu Cami'si, yeşiliyle her dönemde kentin önemli odak noktası olma özelliğini göstermiştir.

Yarışma şartnamesinde de belirtildiği gibi kentin ve bölgenin kültürel mirasının korunması, canlılığını sürdürmesi, gelişerek yaşamaya devam etmesi, kamusal açık mekanların “yaşanan yerler” olarak, kentsel kimliği yansıtacak ve ait olma duygusunu destekleyecek nitelikte olması önemlidir. Önerilen proje Hanlar Bölgesi Çarşıbaşı'ya ait özel değerlerin, mekanların ve ilişkilerin toplumsal gereksinimler doğrultusunda korunması, güçlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik farklı katmanlarda uygulanabilecek stratejileri içermektedir. Projenin ana stratejileri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Odak mekanın Hanlar Bölgesi, Tophane Bölgesi ve kentle bütünleştirilmesi gerekliliği,
- Odak mekanının biçimlendirilmesinde kamusal bellekteki “iz”lerin yeniden kurgulanarak mekânsal sürekliliği sağlayacak sokakların ve meydanın tanımlanmasının ve kültürel miras ürünlerinin algılanabilirliğinin sağlanması gerekliliği,
- Odak mekanına “geçiş-köprü-bağlantı meydanı” özelliği kazandırılarak alternatif rotaların geliştirilmesi gerekliliği,

¹ Cerasi, Maurice M. (1999) Osmanlı Kenti Osmanlı İmparatorluğu'nda 18. Ve 19. Yüzyıllarda Kent Uygarlığı ve Mimarisi, YKY Yayınları, İstanbul.

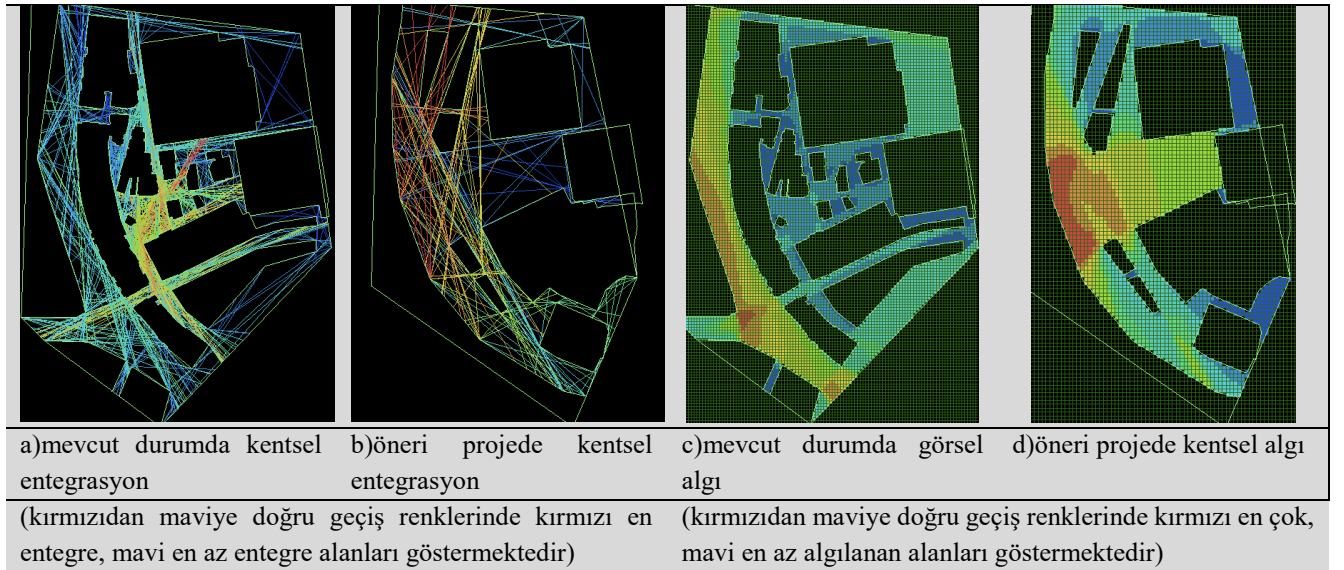
² Cerasi, Maurice M. (1999) Osmanlı Kenti Osmanlı İmparatorluğu'nda 18. Ve 19. Yüzyıllarda Kent Uygarlığı ve Mimarisi, YKY Yayınları, İstanbul.

³ <http://alanbaskanligi.bursa.bel.tr/wp-content/uploads/hanlar-bolgesi.pdf>

2. ANA YAKLAŞIM SENARYOLARI VE STRATEJİLERİ

2.1.ÜST ÖLÇEKLİ KAVRAMSAL YAKLAŞIMLAR, YAKIN ÇEVRE İÇİN ULAŞIM SENARYOLARI KENTSEL TASARIM KARARLARI

Hanlar Bölgesi'nin çoğunluğunda hakim olan yayalaştırma ve yaya hareketinin Cemal Nadir Caddesi ile kesildiği ve mevcut yaya hareketinin Tophane Bölgesine güvenle ulaşamadığı, buna bağlı olarak Hanlar Bölgesi ve Çarşıbaşı'nın Tophane Bölgesi ile bütünleşemedikleri görülmektedir (**Şekil 1a**). Benzer şekilde Çarşıbaşı alanı içindeki kentsel doku karmaşasının ve mevcut tanımsız alanların alanın bütünsel algısını olumsuz etkilediği, taşıt trafiğinin ve açık otopark alanlarının yaya hareketinin sürekliliğini keserek güvenliğini zedelediği anlaşılmaktadır (**Şekil 1c**). Öneri projede bölgenin mevcut ticaret ve turizm kapasitesi göz önünde bulundurularak Hanlar Bölgesi ve Çarşıbaşı'nın Tophane Bölgesi ile bütünleşmesinin yanında Çarşıbaşı Bölgesi'nin Cemal Nadir Caddesi yönünden daha algılanabilir olmasının sağlanması hedeflenmektedir (**Şekil 1b**) (**Şekil 1d**). Bu bağlamda mevcut kamulaştırma çalışmalarına uygun olarak boşaltılan alan içinde kentsel dokuya ait düzenlemeler yapılmaktadır. Araç trafiğinden arındırılarak farklı yaş grubundaki yayaların ve engellilerin erişiminin sağlanmasıyla farklı katmanlarda çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Şekil 1. Mevcut ve öneri projenin bütünleşme ve algılanma şemaları

Alternatif rotalar:

- Yoğun olarak kullanılan Cemal Nadir Caddesi - Zafer Plaza - Cumhuriyet Caddesi - Ulucami Caddesi ulaşım rotasına Cemal Nadir Caddesi - Zafer Plaza - Çarşıbaşı Bölgesi

- Ulucami Caddesi yönünde sağlayacak alternatif rotanın oluşturulması hedeflenmiştir. Bunu sağlayacak şekilde Zafer Plaza'dan başlayan Kapan Han'ın önünde son bulan yeşil öğelerle, oturma, dinlenme, bekleme alanlarıyla donatılmış bir "Kültür Yolu" önerilmiştir.

- Çarşıbaşı bölgesinin Hanlar Bölgesinin batıdaki kapısı olarak görülmesi ile bu bölgeden başlayan yaya hareketinin Balibey Han'ı ve onunla bağlantılı Tophane Bölgesi'ne güvenle sağlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Cemal Nadir Caddesi'nde odak alanı karşılayan bölge dalçık uygulaması ile araç trafiğinden arındırılmış, böylece Çarşıbaşı'ndan Balibey Han'ına doğrudan yaya geçişleri sağlanmıştır. Bu bağlamda bölge araç trafiğinden arındırıldığı için Balibey Han'ı önündeki mevcut otobüs duraklarının Zafer Plaza karşısına taşınması önerilmiştir.
- Ulucami Caddesi – Cemal Nadir Caddesi – Balibey Han – 2.Osmangazi Caddesi yönündeki ulaşımı birbirine doğrudan bağlayarak bu bölgedeki arazi topoğrafyasının neden olduğu erişim kısıtlamasının ortadan kaldırılarak bölgelerarası ilişkileri güçlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Bakırcılar Han'ın olduğu noktadan başlayan bir "Kültür Köprüsü" önerisi ile bu coğrafi zorlukların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda mevcut tramvay sisteminde gerekli elektrik enerjisinin kataner hattı yerine üçüncü raydan alacak şekilde dönüştürülmesi önerilmiştir.
- Halihazırda birbirinden bağımsız olan t1 ve t3 tramvay hatlarının raylı sistemin günlük yaşamda daha yoğun kullanımına zemin hazırlayabilmesi için birbirlerine entegre edilerek bütünleştirilmeleri önerilmektedir.
- Mevcut uygulamada görsel ve işlevsel karmaşaya yol açtığı düşünülen otopark alanı yaya hareketini kesintiye uğratmaması için "Kültür Meydanı"nın altında yer altı kotuna taşınmıştır. Bu bağlamda meydan altında iki katlı yer altı otopark alanı düzenlenmiştir. Yeraltı otoparkın +18 kotu engellilere ayrılmış böylece meydana doğrudan erişimleri sağlanmıştır. Kapalı otoparktan doğrudan Kültür Meydanı'na çıkışı sağlayan merdiven + asansör uygulaması ile düşey sirkülasyonu çözülmüştür.

2.2.ANA YAKLAŞIM VE STRATEJİLER

Hanlar Bölgesi Bursa kent kimliğinin oluşumunda önemli bir yere sahiptir. Avlular ve onları birbirine bağlayan arastalar ve sokaklar şeklinde özetlenebilen bu kentsel doku kurgusunun Çarşıbaşı'nda tarihi sürece bağlı olarak zedelendiği görülmektedir. Öneri projede kentsel dokuyu oluşturacak birimlerin bölgenin ruhuna, mimari karakterine, günün gerekliliklerine uygun olarak ele alınması hedeflenmiştir.

Öneri programa ait yaklaşım kararları

- Odak alanı içindeki birimler yapı bilgisi föyleri bağlamında değerlendirildiğinde, 35 ticaret biriminin, 3 kamu biriminin, 1 sanat atölyesinin ve 1 açık otopark alanının bulunduğu görülmektedir. Öneri projede "sokak – meydan – köprü – sokak" olarak biçimlenen kamusal mekan örüntüsü proje alanındaki dört farklı bölgeyi tanımlamada

belirleyici olarak kullanılmıştır. Bu bölgeler, Piriñ Han önündeki Anıt Yeşil öğesinin olduğu alandaki “sokak”, Piriñ Han, İpek Han ve Bakırcılar Çarşısı’nın tanımladığı alandaki “meydan”, Bakırcılar Çarşısı köşesinden Tophane Bölgesi’ndeki 2.Osmangazi Caddesi arasındaki “köprü” ve Bakırcılar Çarşısı giriş yönü ile tanımlanan “sokak” olarak tanımlanmışlardır. Öneri ticaret birimleri tarihi arastalardaki ticaret birimleri gibi sokak mekanlarını tanımlamada sınır-kenar öğeleri olarak konumlandırılmışlardır. Bölgedeki tescilli 7 sivil mimarlık örneği yapısı eğitim, kültür, kafe ve restoran alanları olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Meydan bölgesi açık ve kapalı sergi, açık ve kapalı toplanma, gösteri, performans alanı, yeme-içme alanı olarak kullanılmıştır. Köprü biriminin seyir, geçiş, gezinti, bekleme alanı olarak kullanılması öngörülmüştür. Piriñ Han önündeki peyzaj bölgesinin aktif ve pasif bireysel ve toplu eylemlere olanak verecek nitelikte olmasına önem verilmiştir. Bu bağlamda öneri projede; 29 tane satış birimi, 4 tane kafe+restoran, 1 tane sanat galerisi, 2 el sanatları atölyesi, bay-bayan-engelli wc’leri, 1 tane turizm danışma bürosu, çok amaçlı salon (oturma düzeninde 160 kişilik, yemekli toplantı düzeninde 128 kişilik), yeraltı otopark alanı (9 tanesi engelli olmak üzere toplam 257 araçlık), 1 tane dijital kent müzesi ve açık amfi alanı, ATM’ler, bisiklet ve scooter park alanları çözülmüştür. Bunun dışında peyzaj düzenlemeleri ile desteklenen ve alana yayılan oturma, dinlenme, bekleme, toplanma alanları önerilmiştir.

Kentsel dokuya ait yaklaşım kararları

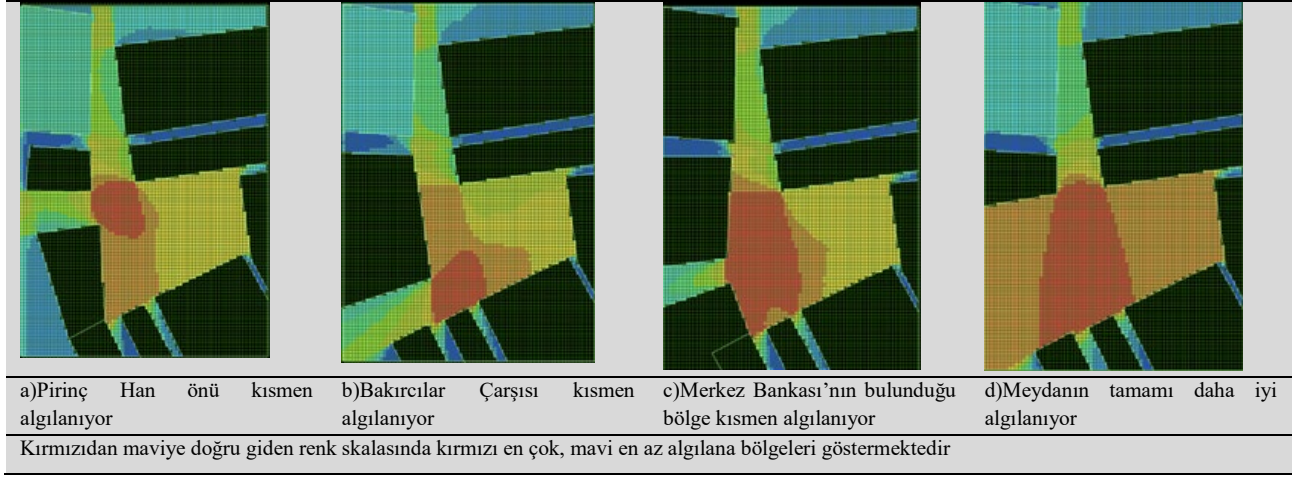
- Mevcut proje alanındaki binaların yıkılması ile ortaya çıkan boşlukta sokak ve meydan kurgularının geçmişin izlerine bağlı kalınarak yeniden kurulmasıyla Çarşıbaşı’nın kentle ve Hanlar Bölgesi’yle bütünleştirilmesi hedeflenmiştir. Böylece öneri projede tasarlanan “Kültür Yolu” ve “Kültür Meydanı”nın sınırlarının tanımsızlaşmasının önüne geçilmesi, insan ölçeği ile uyumlu pozitif mekanlar halinde mekânsal sürekliliğın sağlanması amaçlanmıştır.
- Tarihi süreçte odak alan içindeki 7 sivil mimarlık örneği yapının, etraflarındaki tarihi binaların varlıklarını kaybetmeleri nedeniyle kentsel dokudaki boşluk-doluluk ilişkisinin zedelenmesine bağlı olarak yalnızlaştıkları görülmektedir. Bu yapıların 4 tanesi rekonstrüksiyon olarak inşa edilmiş 3 tanesi yerinde bulunmamaktadır. Öneri projede kamusal bellek açısından önemli yere sahip sivil mimarlık örneği bu yapıların mevcut haliyle konumlandıklarında sahip oldukları etkinin bütün halinde bir araya toplandıklarında güçlenerek artacağı öngörülmüştür. Bu bağlamda 7 sivil mimarlık örneği yapı kamusal mekanın önemli ögesi olan sokak kurgusunu tanımlayacak şekilde bir dizi halinde bir araya getirilmiş böylece öneri meydana açılan sokağı tanımlayan güçlü belirleyicilere dönüşmeleri sağlanmıştır.
- Hanlar ve bağlantılı olarak Çarşıbaşı Bölgeleri ticaretin yoğun olarak yaşandığı yerlerdir. Öneri projede ticaret birimlerinin yanında sosyo-kültürel birimlerle zenginleştirilen alan kullanımı hedeflenmiştir. Bu bağlamda Kültür Yolu üzerinde sokak dokusunu tamamlayacak şekilde 7 sivil mimarlık örneği yapının bir dizi halinde

bir araya geldiği sokağın karşısında onu tamamlayan bir ve iki katlı ticaret birimleri önerilmiştir. Benzer şekilde Kültür Yolu'nun devamı olarak Kapan Han'a kadar uzanan bölgede Bakırcılar Han'ın giriş kapısının karşısında bir tarafında Bakırcılar Han'ı diğer tarafında da bir ve iki katlı öneri ticaret birimlerinin çözüldüğü sokak kurgusu oluşturulmuştur.

- Pirinç Han, İpek Han ve Bakırcılar Çarşısı'nın tanımladığı Kültür Meydanı'nın katmanlı bir meydan olarak çözümlenmesi amaçlanmaktadır. Meydanın Bakırcılar Çarşısı alt kotundaki meydanın kullanım yoğunluğunu destekleyecek, kentlilerin meydana daha fazla zaman geçirmelerini sağlayacak kafe, restoran, wc, ATM'ler, turizm bilgilendirme ofisi, çok amaçlı salon ve açık amfi birimleri çözülmüştür.
- Dışa kapalı olan han duvarlarının meydanı kuşatmadaki yoğun etkisine karşın, meydana doğrudan açılmamalarının ortaya koyduğu zayıf bina-meydan ilişkisini güçlendirecek çözümlerin gerekliliği ortadadır. Sokak ve meydan gibi mekanların düşey belirleyicilerinden olan Pirinç Han'ın duvar yüzeylerinin değerlendirilmesinde farklı yaklaşımlar ortaya konmuştur. Pirinç Han'ın güney yönündeki giriş alanı yeşil vahanın düşey tanımlayıcısı olarak ele alınmıştır. Doğu yönündeki duvar yüzeyi açık amfinin sahne yüzeyi olarak değerlendirilmiştir. Böylece farklı kullanıcıların aktif ve pasif eylemleri için olanaklı mekanların sağlanması amaçlanmıştır.
- Pirinç Han ve İpek Han'ın avlularının orijinlerinde olmayan mevcut fazlalıklardan arındırılarak temizlenmesi amaçlanmıştır. Avlunun dörtgen formuna uygun lale şemsiyelerle güneş ve yağmur kontrolünün sağlanması hedeflenmiştir.

2.3.KAMUSAL AÇIK ALAN ÜRETME STRATEJİLERİ

Kamusal alanlar kamunun kullanımında olan alanlardır. Düşey düzlemde çoğunlukla bina dış yüzeyleri, zemin düzlemi ve tavan düzleminin bir araya gelerek oluşturduğu hacimler olarak ele alınırlar. Kamusal mekanın en önemli temsilcileri olarak görülen sokaklar ve meydanların öneri projede etkili olarak kullanılması hedeflenmiştir. Sokak ve meydanların biçimlenmesinde meydanın Tophane Bölgesi'yle bütünleşmesi ve algılanmasının sağlanmasına önem verilmiştir. Açık alan üretiminde mevcut durumu ve seçenekleri değerlendirmede mekan dizimi yönteminden faydalanılmıştır. Aşağıdaki a, b ve c seçeneklerinde meydanın kısmen algılandığı, d seçeneğinde meydanın tamamının algılandığı görülmüştür (**Şekil 2**). Meydanın biçimlenmesinde, sınırlarının tanımlanmasında meydanın hem kapalılığının sağlanmasında hem de algılanabilir olmasına önem verilmiş ve öneri proje d seçeneği kapsamında geliştirilmiştir.

Şekil 2. Meydanın kapalılık ve görsel algılanma ilişkisi

“Kültür Yolu” tasarım yaklaşımı

Odak alanını Zafer Plaza’dan başlayarak Kapan Han’a kadar kat eden “Kültür Yolu” Pirinç Han, İpek Han, Bakırcılar Hanı, Kapan Han gibi kültürel miras ürünlerini birbirine bağlayan, kullanıcıların bu kültürel miras ürünlerini seri halinde algılamalarına, yürüme, bekleme, dinlenme, seyretme... gibi farklı deneyimler yaşamalarına olanak veren bir yapıda olmasına önem verilmiştir. Bu bağlamda ahşap oturma, dinlenme, bekleme donatılarıyla desteklenmiştir.

“Kültür Meydanı” tasarım yaklaşımı

Pirinç Han, İpek Han, Bakırcılar Hanı’nın duvar yüzeyleri tarafından tanımlanan, Balibey Hanı’na kadar uzanan “Kültür Meydanı”nın farklı kullanıcıları farklı zamanlarda alana çekecek açık, yarı açık ve kapalı birimlerle donatılması amaçlanmıştır. Pirinç Han’ın doğu yüzeyini sahne olarak kullanan açık amfi, çim tepe şeklinde tanımlanan “Dijital Müze”, yeme-içme mekanları, wc’ler, yer altı otopark çıkışı, farklı etkinliklere olanak veren çok amaçlı salon, ahşap oturma alanları ile desteklenen nilüfer havuzu gibi birimlerle zengin, esnek kullanım imkanları hedeflenmiştir.

“Kültür Köprüsü” tasarım yaklaşımı

Bakırcılar Han kotundan merdiven-amfi şeklinde yükselerek Balibey Han tarafındaki 2.Osmangazi Caddesi kotuna ulaşan “Kültür Köprüsü” ile geçiş, seyir terası, gezinti yolu, dinlenme, bekleme etkinliklerine olanak sağlanarak Tophane Bölgesine ve Balibey Han’ına (ara merdiven+asansör ile) ulaşılması amaçlanmıştır. Kültür Köprüsü’nün meydan kotunda meydana hizmet veren yeme-içme alanları, wc’ler, turizm danışma, kapalı salon ve yer altı otopark çıkışları çözülmüştür.

“Kültür Amfisi” tasarım yaklaşımı

Bakırcılar Hanı’ndan Piriñç Han’a doğru yönelen, Piriñç Han’ın doğu duvarını amfi olarak kullanan, gösteri, seyir, toplanma... gibi günün farklı saatlerinde farklı kullanıcıların kullanımına açık, meydana canlılık ve hareketlilik katması amaçlanan amfi tasarlanmıştır. Amfi kotunun altı ATM’ler, bisiklet ve scooter park alanları olarak kullanılması amaçlanmıştır.

Çim Tepe – Dijital Müze” tasarım yaklaşımı

Bölgenin turizm amaçlı kullanımını sağlamak için kentin tarihi ve doğal değerlerinin teknolojik imkanlarla dijital olarak sunulması hedeflenmiştir. Basamaklı çim tepe şeklinde tasarlanan birim aynı zamanda dış mekanda oturma, dinlenme, bekleme gibi farklı etkinliklere ve ekolojik yaşama katkı verecek nitelikte olması amaçlanmıştır.

“Satış Birimleri” tasarım yaklaşımı

Bölgenin mevcut ticaret kullanımına katkı verecek nitelikte bir ve iki katlı ticaret birimleri çözülmüştür. Satış birimlerinin biçimlenmesinde tarihi arastalardaki biçimsel yapıdan esinlenilmiş, ana hatlarıyla yeniden yorumlanmıştır.

2.4.İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ ÖNERİLERİ, KAMULAŞTIRMA VE ETAPLAMA STRATEJİLERİ

Koruma amaçlı imar planı doğrultusunda bölgede mevcut tarihi ve yapılı çevreye minimum müdahaleyle gerekli büyüklükte birimlerin ve kamusal mekanların tasarlanması amaçlanmıştır. Proje kapsamında kamulaştırma bölgesindeki odak alan içinde korunması gereken tescilli 7 sivil mimarlık örneği yapı, Esir Dede Türbesi ve anıt yeşil öğeler korunmuştur. Cemal Nadir Caddesi üzerinde yapılan dalcık uygulamasına bağlı olarak mevcut otobüs duraklarının yerinin değiştirilmesi gerekliliğine bağlı olarak Zafer Plaza karşısına taşınmaları öngörülmüş, bunun dışında mevcut yapı adalarına sadık kalınmıştır.

Proje uygulamasının birinci etabında projenin araç ve yaya ulaşım odağını oluşturan dalcık ve yeraltı otopark uygulamalarının yapılması beklenmektedir. İkinci etapta Projenin ana omurgasını oluşturan Kültür Yolu ve Kültür Meydanı’nın, gerekli altyapı çalışmalarının, odak alan içindeki yeni yerlerinde rekonstrüksiyon olarak yapılacak 7 sivil mimarlık örneğinin, Piriñç Han önündeki ticaret birimlerinin, köprü altı birimlerinin ve dijital müzenin inşası planlanmaktadır. Projenin üçüncü etabında Kültür Köprüsü ve açık amfinin yapımı amaçlanmaktadır. Projenin dördüncü etabında Bakırcılar Çarşısı önündeki ticaret birimlerinin, odak alan ve yakın çevresindeki peyzaj düzenlemelerinin yapılarak proje alanındaki bütün tasarım kararlarının birbiriyle bütünleşmesinin sağlanması planlanmaktadır.

2.5.KENTSEL TASARIM VE PEYZAJ TASARIM YAKLAŞIMLARI

Hanlar Bölgesinin kentin kalbi olarak tanımlanabilecek niteliklere sahip olduğu görülür. Bağlantılı olarak Çarşıbaşı'nda da var olan bu özelliklerin kentin batısına doğru iletilmesi önemli olmaktadır. Bu kapsamda Çarşıbaşı Bölgesi'nin Hanlar Bölgesi'nin merkezi yapısını ilişkili olduğu bölgelere yayacak konumda olduğu görülmektedir. Öneri projede kentsel tasarım açısından mekânsal bütünleşmenin sağlanmasının gerekliliğine bağlı tasarım kararları alınmıştır. Bölgenin tarihsel sürecine bakıldığında yeşilin etkili olarak kentsel yaşamda ve kentsel mekanlarda (sokaklarda, avlularda) var olduğu görülmektedir. Bu bağlamda günümüze ulaşabilmiş anıt ağaç niteliğindeki yeşil öğelerin korunmasına önem verilmiştir. Ayrıca alanın yeşil kimliğini kuvvetlendirecek öneriler geliştirilmiştir. Bu bağlamda Kültür Yolu, Pirinç Han ve yeniden konumlanan 7 tescilli binanın arasındaki yeşil vaha, ahşap oturmalar, çim tepe, açık amfi çözümlerinde yeşilin ve suyun birlikte harmanlandığı güvenli, konforlu, mekânsal kaliteye sahip alanları oluşumu sağlanmıştır.

3. ÖNERİ PROJENİN KENTSEL TASARIM İLKELERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1.Bağlam ve Karakter

- **Kentsel/ekolojik bağlam ve miras alanı Hanlar Bölgesi ile ilişkisi:** Mevcut kültürel mirasa saygılı, onunla yarışmayacak, ancak onu tamamlayıcı birimler ve mekanların tasarlanması amaçlanmıştır. Bu bağlamda Cemal Nadir Caddesi'nden alanın ve kültürel miras ürünlerinin algılanmasını sağlayacak düşük kotlu birimler ve araziye gömülen çözümler üretilmiştir.
- **Projenin Çarşıbaşı'na özgü olan özellikleri:** Kültür Yol'u, Kültür Meydanı, Kültür Köprüsü ve açık amfinin Çarşıbaşı Bölgesi'nin biçimsel karakterine uygun olarak geliştirilmiştir ve kurgusu ile bu bölgeye özgü olduğu düşünülmektedir. Öneri projedeki satış birimlerinin konumu, biçimi ve boyutlarının Çarşıbaşı'ndaki boşlukları sokak ve meydan karakteri tanımlayacak nitelikte olması yönüyle özgünlük taşımaktadır.
- **Miras alanındaki kültür ve tabiat varlıklarını koruma ve geliştirmeye yönelik önlem ve öneriler:** Kültürel miras ürünlerine zaman içinde eklenen fakat fazlalıklardan arındırılmaları hedeflenmiştir. Bu bağlamda hanların içindeki sonradan yapılan eklentilerin kaldırılması önerilmiştir. Odak alan içindeki 7 sivil mimarlık örneği yapının bir arada daha etkili olacağı düşüncesiyle bir sokak dizisi halinde bir araya getirilmeleri önerilmiştir. Ayrıca çok yüksek katlı öneri birimlerden uzak durularak alanın ve kültürel miras ürünlerinin görsel olarak ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Benzer yeşilde yeşil anıt öğeler korunarak alanda “yer” tanımlama, “işaret / landmark” özelliklerinin devam ettirilmesi amaçlanmıştır.

3.2.Süreklilik ve Kapalılık

- **Projede kamusal mekanların/yaya akslarının ve sokak silüetlerinin devamlılığının desteklenmesi:** Öneri projede odak alanın kuzey ucundan yani Pirinç Han'ın olduğu noktadan Kapan Han'a doğru uzanan ve bu yolun merkezinde öneri meydanla bütünleşen sokak-meydan-sokak örüntüsüne bağlı "kamusal mekan sürekliliği" amaçlanmıştır. Benzer şekilde Ulucami Caddesi'nden başlayan Pirinç Han ve İpek Han'ın arasındaki geçiş boşluğundan devam eden, Kültür Meydanı'na, açık amfiye ulaşan, oradan da Kültür Köprüsü ile Tophane bölgesine ulaşan yaya hareketi ve kamusal mekan devamlılığı sağlanmıştır. Ulucami Caddesi'nden Pirinç Han'ın içinden geçip dalcık üzerinden Cemal Nadir Caddesi'ni geçip Balibey Han'ına ulaşan yaya hareketi devamlılığı hedeflenmiştir. Cemal Nadir Caddesi boyunca Çarşıbaşı yönüne bakıldığında Kültür Yolu'nu tanımlayan mevcut ve öneri birimlerle sokak silüetinde devamlılık sağlanması amaçlanmıştır.
- **Projenin insan ölçeğinde oluşturduğu kapalılık etkisi ve bu etkinin yerel mimari dokuyla ilişkisi:** Kültür Yolu tescilli 7 sivil mimarlık örneği yapı ile onunla biçim ve boyut olarak uyumlu birimlerle tanımlanmasına bağlı olarak insan ölçeği ile uyumlu, hem düşey düzlemdeki bina yüzeyleri hem de zemin düzlemindeki doku farkları ile tanımlı hale getirilmesi amaçlanmıştır. Pirinç Han'ın yükseklik etkisi Pirinç Han önündeki yeşil vaha kurgusu ile azaltılarak insan ölçeği ile uyumlu hale getirilmesi amaçlanmıştır. Pirinç Han, İpek Han ve Bakırcılar Çarşısı'nın, köprü altı birimlerin Kültür Meydanı'nın çevreleyerek birincil sınırlarını tanımladığı ve kapalılık etkisini sağladığı, öneri projedeki meydandan Bakırcılar Çarşı'na kademeli çıkışın meydanadaki insan ölçeği ile uyumun yakalanmasını desteklediği düşünülmektedir.

3.3.Erişilebilirlik

- **Projede kent merkezindeki yaya sirkülasyonu ile kurulan ilişki, yayalar, bisikletliler, elektrikli skuterler için sağlanan kolaylıklar:** Kent merkezinden ya da Hanlar Bölgesi'nden gelen yayaların Pirinç Han'ın avlusuyla, Pirinç Han ve İpek Han arasındaki ara geçişle, Bakırcılar Çarşısı ve Ulu Çarşı içlerinden ya da aralarındaki bağlantı yoluyla, Balibey Han'ından hemzemin geçişle, Tophane bölgesinden alana doğru uzanan köprüyle ulaşmaları sağlanmıştır. Bisikletliler ve elektrikli skuterlerin alana ve hemzemin olan Balibey Han'ına ulaşmaları sağlanmış, park alanları olarak açık amfi altı belirlenmiştir. Benzer şekilde engellilerin kapalı otopark alanından doğrudan meydana ulaşmaları, meydan, Bakırcılar Çarşısı kotlarına asansörler yardımıyla ulaşmaları amaçlanmıştır.
- **Projede toplu taşımanın desteklenmesi:** Tek yönlü araç trafiğinin bulunduğu Cemal Nadir Caddesi'nde ve bölgede araç trafiği ile yaya trafiğinin mümkün olduğunca birbirinden ayrılması gerektiği düşünülmüştür. Özel araç kullanımından kaynaklanan trafik yoğunluğunun toplu taşıma sistemi ve tramvay elemanlarıyla azaltılabileceği düşüncesiyle mevcut t1 ve t3 tramvay hatlarının birbiriyle bütünleştirilmesi, tramvay elektrik sisteminde daha etkili olması ve görsel kirliliğe neden olmaması yönüyle üçüncü ray uygulamasına geçilmesi önerilmiştir.
- **Projede özel araçların konumlandırılması:** Meydandaki mevcut açık otopark alanının çarşı bölgesinde yarattığı güvenliksiz ortam, yaya hareketini kesintiye

uğratması, oluşturduğu görsel - fonksiyonel karmaşa, ve yol kenarına park yapılmasını engellemek için yer altı otopark çözümü önerilmiştir.

3.4.Kamusal Mekan ve yeşil alan kalitesi

- **Projedeki kamusal mekanlarda güvenlik, konfor ve hoşnutsuluk kriterleri:** Öneri projede Zafer Plaza'dan başlayıp Kapan Han'da son bulan ana ulaşım yolu, Pirinç Han ve yeniden konumlanan 7 tescilli binanın arasındaki yeşil vaha, ahşap oturmalar, çim tepe, açık amfi çözümlerinde yeşilin ve suyun birlikte harmanlandığı güvenli, konforlu, mekânsal kaliteye sahip açık, yarı açık yaşam alanlarının oluşturulması amaçlanmıştır.
- **Projenin kentlinin bu bölgede daha fazla vakit geçirmesine neden olan özellikleri:** Kullanıcılar açık, yarı açık ve kapalı mekanlarda, bireysel ve grup halindeki aktif ve pasif etkinliklerini gerçekleştirmelerinin sağlanması amaçlanmıştır. Bu bağlamda bir yerden bir yere giderken alanı ulaşım amaçlı kullanmaları, tercih etmeleri, Hanlar Bölgesi'ne alışveriş etkinliği için geldiğinde bölgede daha fazla zaman geçirmelerine olanak sağlayan bekleme, dinlenme, buluşma... eylemlerini gerçekleştirebilecekleri ahşap oturmalar, çim tepe, açık amfi, nilüfer havuz önü oturmaları gibi peyzaj ve çevre düzenlemelerinin yapılması, eğitim, konser, dijital müze, turizm bilgilenme, yemek yeme gibi bireysel ve toplu aktivitelere imkan sağlayan açık, yarı açık ve kapalı mekanların sağlanması ile gece ve gündüz günün farklı saatlerinde kentlilerin ve turistlerin bölgede daha fazla zaman geçirmelerinin önünün açılması sağlanmıştır.

3.5.Çeşitlilik

- **Projenin farklı tip kullanıcıların beklentilerine yönelik olanakları/sunduğu kullanımlar:** Hanlar Bölgesi ve Çarşıbaşı'nda yoğun olarak devam eden ticaret faaliyetleri bulunmaktadır. Odak alanın farklı cinsiyetteki farklı yaş gruplarının (çocuklar, gençler, yetişkinler, yaşlılar) bireysel ve grup, aktif ve pasif etkinliklerine olanak sağlaması amaçlanmıştır. Bu bağlamda ticaret birimlerine ek olarak el sanatları atölyeleri, kafeler, restoranlar, çok amaçlı salon, dijital müze gibi kapalı mekanlar, çevre ve peyzaj düzenlemeleri ile desteklenen yarı açık, açık mekan oluşumları ile bölge toplumu sürükleyici kullanım alanlarıyla donatılmıştır.
- **Projenin sokak seviyesinde 7/24 canlılığı sağlayan özellikleri:** Özellikle ulaşım aksı açısından sağlanan yoğunluğun bölgenin 7/24 canlılığını sağlamada etkili özelliklerinden biri olarak görülmektedir. Bunun yanında kapalı otopark kullanımı, sosyal ve kültürel fonksiyonların bölgenin farklı zamanlarda canlı kalmasını destekleyeceği öngörülmektedir.

3.6.Okunaklılık

- **Projenin kentin imajına ve algılanmasına olan katkıları:** Lynch kent imajını belirleyen öğeleri yollar, bölgeler, kenarlar, işaret öğeleri ve odaklar olarak sıraladığında öneri projenin bu özellikleri kent bütününde ve detayda taşıdığı düşünülmektedir. Kentin güney-batı ucundaki Çarşıbaşı'nın Hanlar Bölgesi ile Tophane Bölgesini birbirine bağlayan, kesiştiren bir noktada olmasının ona geçiş-bağlantı odağı olma özelliğini kazandırdığı, öneri projedeki hemzemin geçiş ve köprü bağlantısı ile bu

özelliğinin daha da vurgulandığı görülmektedir. Öneri projeye yüklenen sosyo-mekansal olayların ticaretin hakim olduğu Hanlar Bölgesi çevresinde Çarşıbaşı'nın bu yönüyle farklılaşmasına ve kimlik kazanmasına neden olacağı düşünülmektedir. Çim Tepe-Dijital Müze, açık amfi, yeşil vaha gibi önerilerin bu özelliğini destekleyecekleri öngörülmektedir.

- **Projenin kent merkezindeki simgesel yapıların/kültür varlıklarının korunmasına, stratejik giriş noktalarının güçlendirilmesine ve bölge içinde kentlileri yönlendirmeye olan katkıları:** Çarşıbaşı Bölgesi'nin zaman içinde kaybettiği mimari ve kent kimliğinin yeniden güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda tescilli 7 sivil mimarlık örneği yapının Pirinç Han'la birlikte alana girişi güçlendiren stratejik bir nokta olarak ele alınması hedeflenmiştir. Tasarımın genelinde benimsenen yol-eksen-köprü anlayışlarıyla kentlilerin yönlendirilmesi amaçlanmıştır.
- Tarihi Hanlar ve Çarşıbaşı bölgeleri ile uyumsuz mimari ürünlerden arındırılmış tarihi mekan karakterindeki boşluğun mimari kimliğini zedeleyecek uygulamalardan kaçınılmıştır. Bu bağlamda düşük kotlu ya da toprağa gömülü mimari tasarım anlayışları benimsenmiştir.

3.7.Esneklik

- **Projenin günün farklı zamanlarında ve farklı mevsimlerde değişebilen/dönüşebilen çok amaçlı kullanımları desteklemesi:** Ticaret eyleminin sahip olduğu dinamik yapının getirdiği hareketliliğin hakim olduğu bölgede bu hareketliliği durağanlaştıran eylem alanlarına ihtiyaç duyulduğu, bu tür eylemlerle alanın kullanım yoğunluğunun arttırılabileceği düşünülmüştür. Başka bir açıdan kentlilerin ve bölgeyi ziyaret eden turistlerin Çarşıbaşı Bölgesi'nde günün her saatinde ve yılın her mevsiminde daha fazla zaman geçirmelerini sağlayacak fonksiyonların alana yüklenmesi öngörülmüştür. Gündüz ticaret, eğitim atölyeleri, müzeye bağlı etkinlikler hakimken akşam gösteri, yeme-içme eylemleri öne çıkabilecektir. Yeşil vadide, nilüfer havuzunda ilkbahar, yaz, sonbahar, kış dönemlerinde kullanıcılarda farklı tatlar bırakan farklı mekânsal deneyimlerin yaşanması sağlanmıştır.
- **Projenin gelecekteki sosyal, ekonomik, teknolojik, değişimlere uyum sağlaması, etaplara bağlı uygulaması:** Öneri projenin bölgenin sosyal ve ekonomik yapısındaki değişimlere uyumlu olarak bu gelişmeleri takip edebileceği öngörülmektedir. Öneri projenin uygulama sürecinin birinci etabında dalcık ve yeraltı otopark uygulaması, ikinci etabında alanın Pirinç Han yönündeki satış birimleri, köprü altı birimleri, 7 sivil mimarlık örneğinin alandaki yeni yerlerine taşınarak yeniden inşa edilmeleri, dijital müze, Kültür Yolu, Kültür Meydanı'na bağlı birimlerin inşası, üçüncü etapta Kültür Köprüsü ve açık amfinin inşası, dördüncü etapta Bakırcılar Han önündeki ticaret birimlerinin inşası, alan ve yakın çevresindeki çevre ve peyzaj düzenlemelerinin yapılması öngörülmektedir.

3.8.Sürdürülebilirlik

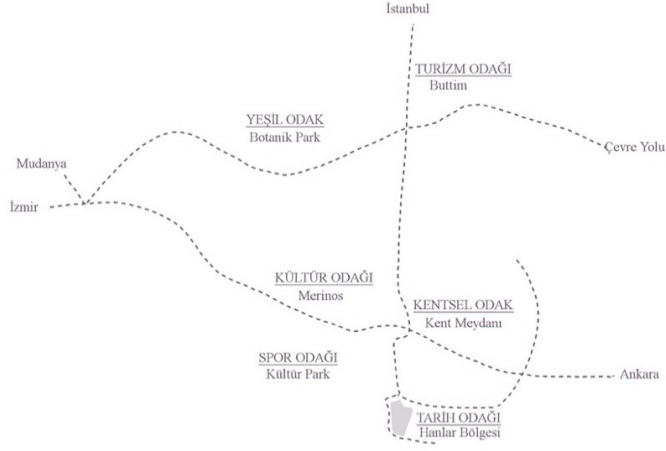
- **Projenin kent merkezinin geleceğine yönelik sosyal, ekonomik, ekolojik ve çevresel etkileri:** Öneri projenin Hanlar Bölgesi içinde farklı bölgeleri birbirine bağlayıcı sosyal mekânsal kullanım yönüyle öne çıkacağı ve bu yönde kimlik kazanacağı düşünülmektedir. Yeşil öğelerinin ve nilüfer havuzunun alana ve çevreye sağlayacağı olumlu mikro iklimatik etkilerinin ekolojik sürdürülebilirlik açısından etkili olacağı düşünülmektedir.
- **Projenin tasarımına, uygulanmasına ve yaşanmasına yönelik alınması gereken sürdürülebilir önlemler:** Öneri projede ön görülen çevre bölgelere ait hemzemin geçit ve köprü bağlantılarının hayata geçirilmesi, öneri çevre ve peyzaj düzenlemelerinin yapılarak öneri fonksiyonların alana yüklenmesinin ve devamlılıklarının sağlanmasının projenin sürdürülebilirliği açısından gerekli olduğu düşünülmektedir.

4. ANALİZLERE AİT GÖRSELLER

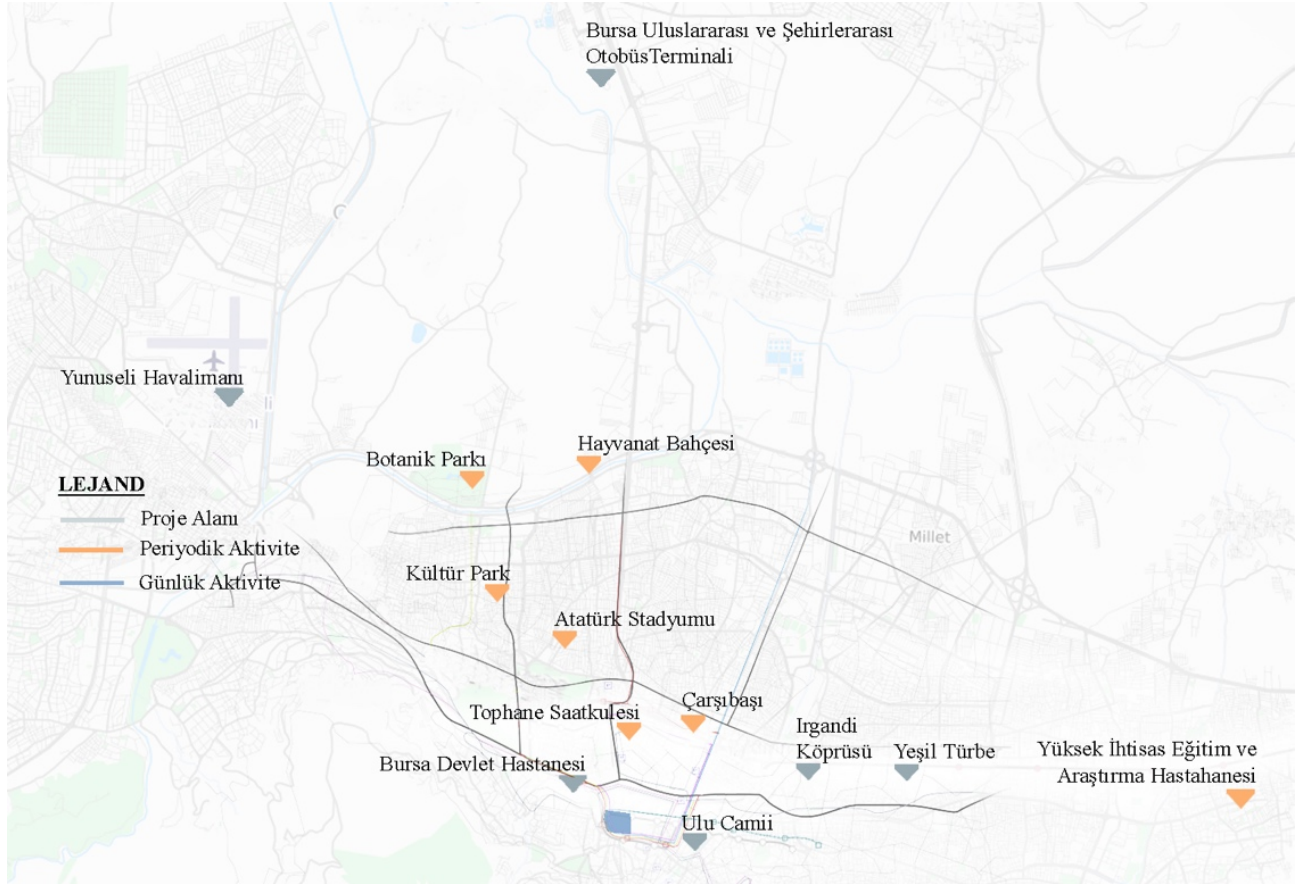
4.1. BÖLGENİN TARİHSEL DEĞİŞİMİ

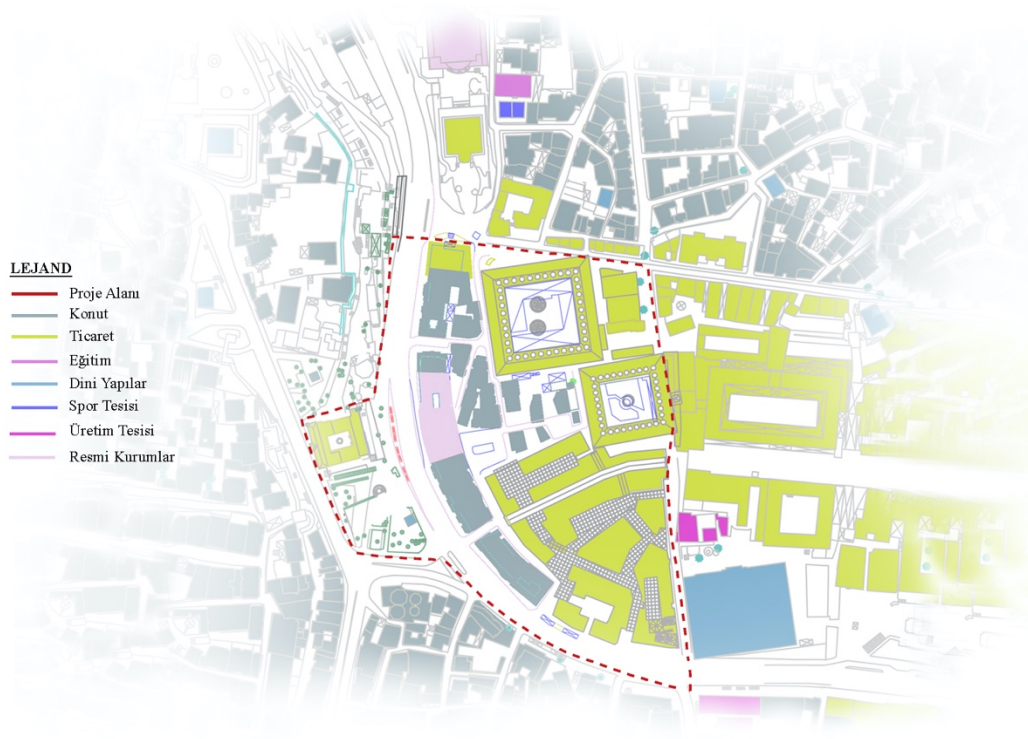
4.2. KENTSEL ODAKLAR

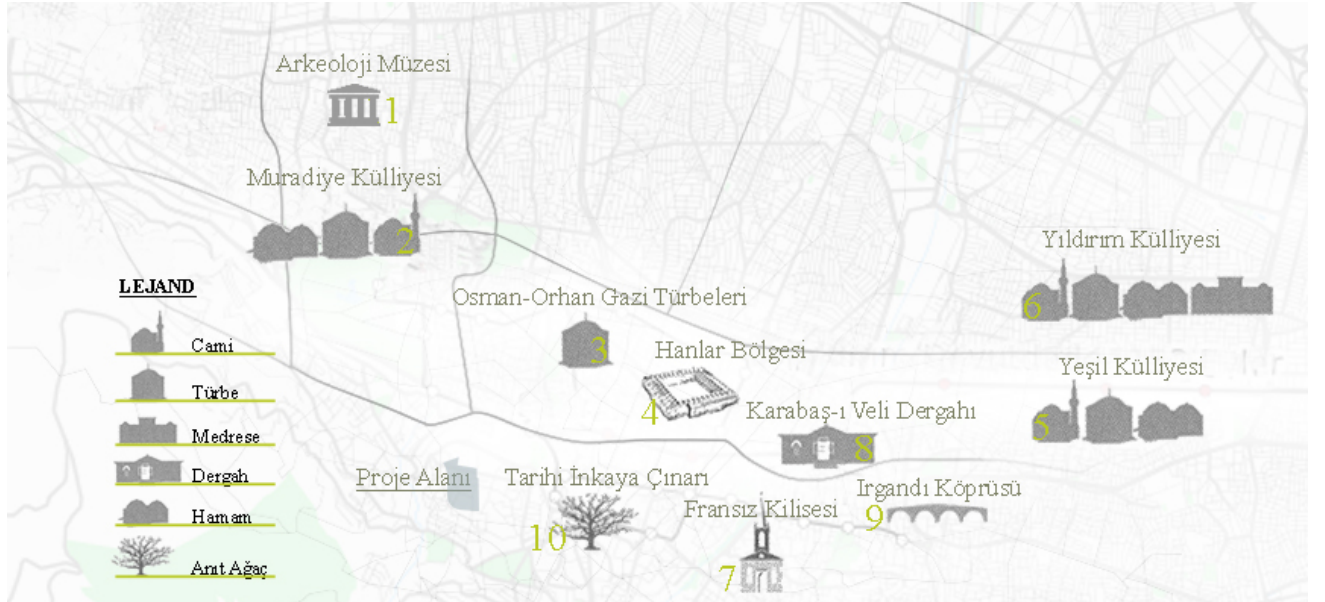
4.3. YAKIN ÇEVRE ANALİZİ

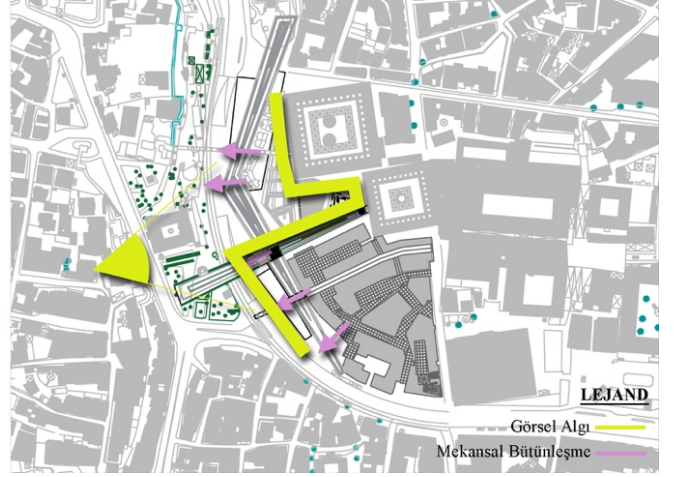
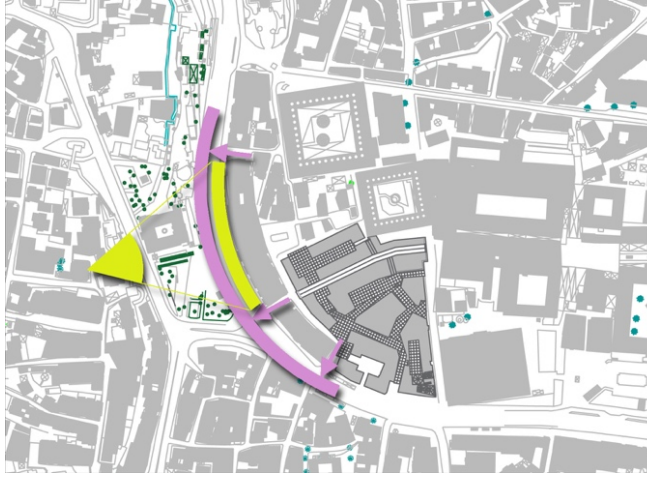
4.4.ALAN KULLANIMI

4.5.KÜLTÜR ROTASI

4.6.ANA YAKLAŞIM STRATEJİSİ

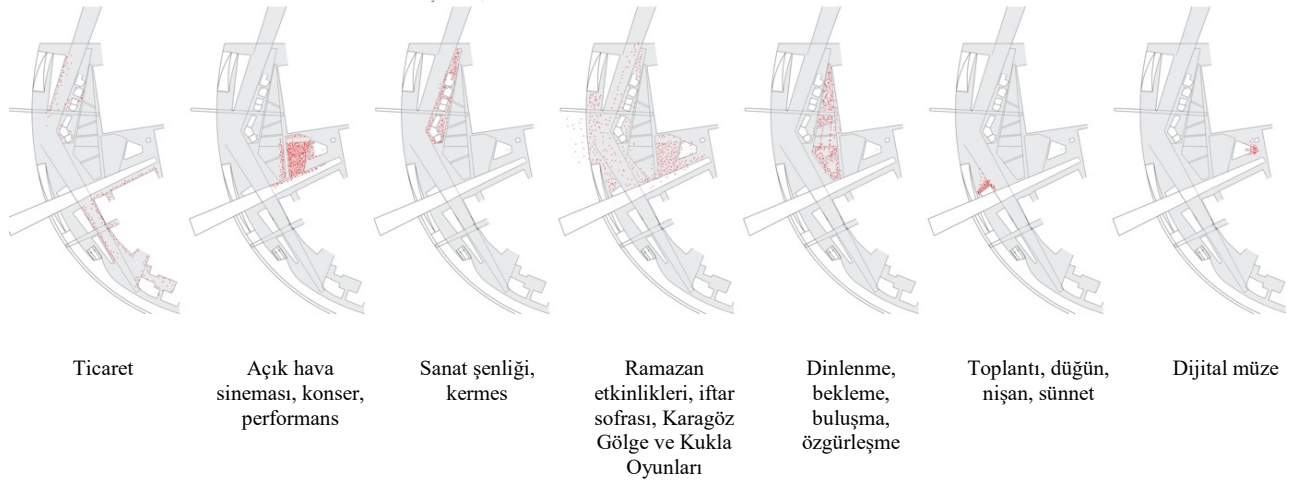
4.7.SİRKÜLASYON SİSTEMİ

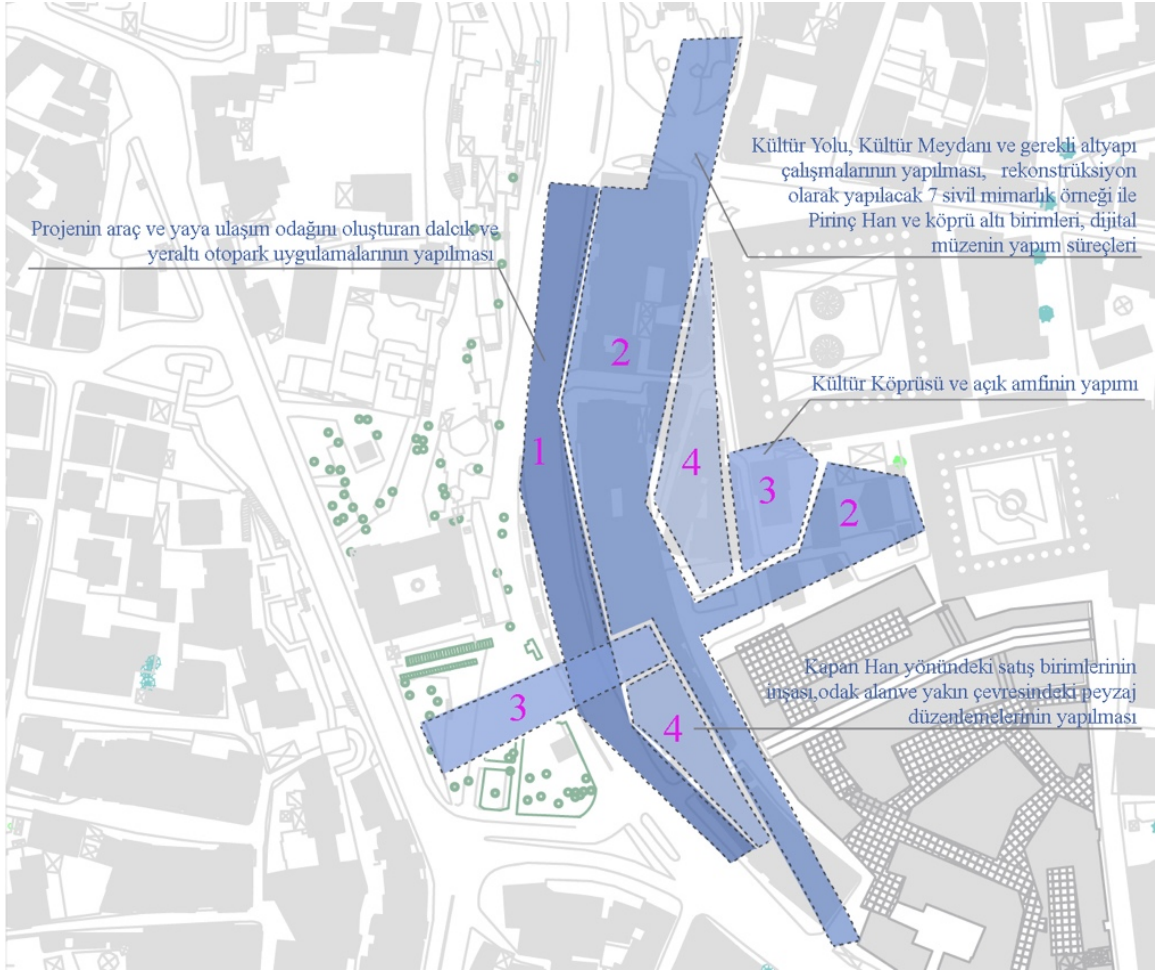
4.8.ULAŞIM SENARYOLARI

4.9.ALAN KULLANIM SENARYOLARI

4.10. ETAPLAMA

4.11. YEŞİL AĞ VE BİSİKLET YOLU

